

EMERALD MREŽA

BERNSKA KONVENCIJA
I EMERALD MREŽA U CRNOJ GORI

ZAŠTITA EVROPSKOG BIODIVERZITETA ZA
ODRŽIVU BUDUĆNOST

Ovaj projekt finansira
Evropska unija

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JARNE UPRAVE

Centar za
građansko
odgojavanje | Centre
for Civic
Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Impresum

© 2023

Izdavač:

Crnogorsko društvo ekologa

Autori:

Til Dieterich, Jelena Popović, Andrijana Mićanović

Projekat i donatori:

Ova brošura kreirana je kroz projekat „Ekološke mreže - ključ razvoja na temeljima očuvane prirode“ koji realizuje NVO Crnogorsko društvo ekologa. Projekat je podržan od strane Centra za građansko obrazovanje (CGO) u okviru programa „OCD u Crnoj Gori - od osnovnih usluga do oblikovanja politika - M'BASE“ koji finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave.

Sadržaj ove brošure isključiva je odgovornost NVO Crnogorsko društvo ekologa i ne odražava nužno stavove CGO-a, Evropske unije ili Ministarstva javne uprave.

Predloženo citiranje:

Dieterich T., Popović J., Mićanović A. (2023) Bernska konvencija i Emerald mreža u Crnoj Gori: Zaštita evropskog biodiverziteta za održivu budućnost. Crnogorsko društvo ekologa

Lektura:

Jovana Popović

Dizajn i priprema za štampu:

Lazar Brajović

Štampa:

Golbi print

Tiraž:

300

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za
građansko
obrazovanje
Centre for Civic
Education

CRNOGORSKO DRUŠTVO
EKOLOGA

SADRŽAJ

4 Šta je Bernska konvencija?

4 Šta je Emerald mreža?

5 Maslinjaci

7 Kako se Emerald mreža poredi sa Natura 2000 mrežom u zemljama Evropske unije

7 Benefiti Emerald mreže za Crnu Goru

8 Značaj Emerald mreže

9 Kanjon Komarnice

Šta je Bernska konvencija?

Konvencija o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa, poznatija kao Bernska konvencija, predstavlja obavezujući internacionalni legalni instrument usmjeren ka očuvanju divljih vrsta flore i faune kao i njihovih prirodnih staništa. Usvojena 1979. godine u Bernu, Švajcarska, konvencija promoviše saradnju među evropskim zemljama u cilju zaštite biodiverziteta. Crna Gora je postala njena članica 2007. godine.

Ključni ciljevi

- **Očuvanje biodiverziteta:** Zaštita ranjivih autohtonih vrsta i staništa.
- **Internacionalna saradnja:** Podsticanje prekogranične saradnje za efikasno očuvanje.
- **Sprječavanje eksploatacije:** Implementiranje mjera protiv eksploatacije divljih vrsta flore i faune.
- **Naučna istraživanja:** Promocija i integrisanje naučnih studija u napore očuvanja.

Šta je Emerald mreža?

Emerald mreža je ekološka mreža uspostavljena od strane Vijeća Evrope kao dio Bernske konvencije. Osmišljena je sa ciljem da osigura opstanak najvrijednijih evropskih vrsta i staništa kroz identifikaciju i očuvanje važnih područja. Od 2012. godine Crna Gora je nominovala 32 kandidata za Emerald područja, a od 2016. godine Zakon o zaštiti prirode predviđa uspostavljanje ekološke mreže.

Prašuma bukve u NP Biogradska gora jedna je od najvećih u Evropi. Menadžmentom nije predviđena aktivna intervencija već samo rekreativno korištenje ovog prostora od strane posjetioca.

Biogradsko jezero i gora ©Jelena Popović

Maslinjak

©Radonja Srdanović

Maslinjaci predstavljaju prirodno i kulturno nasljeđe Crne Gore koje zahtijeva duboku predanost njegovom očuvanju. Kao takvi, maslinjaci su potencijalni kandidati za Emerald područje.

Ušće Rijeke Crnojevića u Skadarsko jezero. Jedno od prepoznatljivih predjela divlje prirode Crne Gore. ©Brais Palmás

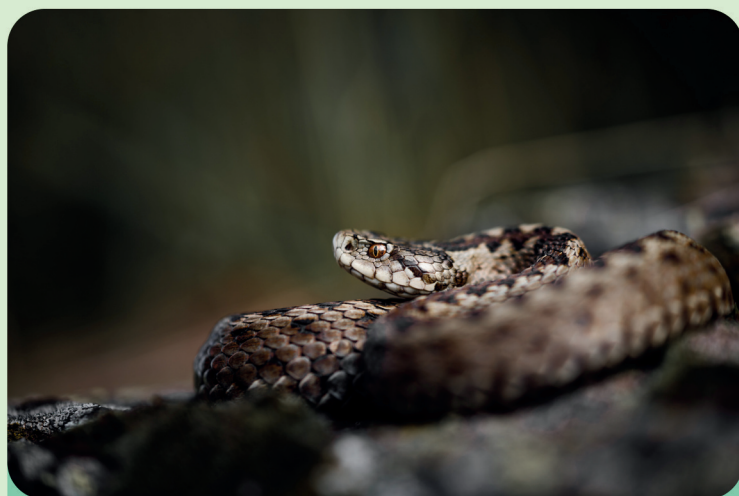
NP Skadarsko jezero, kandidat za Emerald područje i primjer prirodnog pejzaža.

Katun Pive ©Staniša Kecojević

Katunski pejzaž u Parku prirode Piva nije Emerald područje. Međutim, uzimajući u obzir da je identifikovano kao potencijalno specijalno zaštićeno područje (*eng. Special Protected Area*) prema EU direktivi o pticama, trebalo bi da bude nominovano i kao kandidat za Emerald.

Očuvanje katunskih pejzaža zavisi od njihove tradicionalne upotrebe kao pašnjaka u ljetnom periodu. Stoga, cilj je u Emerald područjima podstaknuti lokalno stanovništvo da održi tradicionalan način života koji je prisutan vjekovima.

Šargan (*Vipera ursinii*) ©Lennart Schmid

Šargan je ključna vrsta koja ukazuje na stepen očuvanosti katunskih livada.

Kako se Emerald mreža poredi sa Natura 2000 mrežom u zemljama Evropske unije

Emerald mreža Bernske konvencije i Natura 2000 mreža koja je pokrenuta shodno Direktivi o staništima i Direktivi o pticama Evropske unije (EU) – odvojeni su entiteti. Ipak, ove mreže imaju iste funkcije, dijele slične ciljeve i međusobno su komplementarne. Mreža Natura 2000 ograničena je na zemlje članice EU i predstavlja kontribuciju Evropske unije Emerald mreži.

Emerald mreža proširuje svoj doseg na sve evropske, kavkaske i neke sjevernoafričke države koje su potpisnice Bernske konvencije. Ovo usklađivanje omogućava objema mrežama da imaju koristi od zajedničkih naučnih istraživanja, metoda očuvanja i načina finansiranja, što na kraju doprinosi bolje integrisanom pristupu kada je u pitanju očuvanje biodiverziteta u velikom dijelu Evrope i šire.

Tokom procesa pristupanja EU, Crna Gora će biti u obavezi da uspostavi svoju ekološku Natura 2000 mrežu. Međutim, već sada je u obavezi da uspostavi Emerald mrežu shodno Bernskoj konvenciji, koja predstavlja najbolji preduslov za eventualno uspostavljanje Natura 2000 mreže.

Benefiti Emerald mreže za Crnu Goru

Uspostavljanje ekološke mreže omogućava zoniranje Crne Gore zarad održive, prosperitetne i ekološke budućnosti. Kako je turizam jedan od glavnih izvora prihoda u zemlji, gostoprimstvo crnogorskog naroda, kao i kulturno i prirodno nasljeđe glavni su aduti za održivi razvoj turizma. Hoteli, marine i odmarališta sami po sebi nijesu turistička atrakcija, već su to komplementarni sadržaji gore navedenim vrijednostima. Dakle, državu je potrebno podijeliti na različite zone, omogućavajući istovremeno njen ekonomski razvoj i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Značaj Emerald mreže

 Geografski doseg: Pokriva sve evropske države i neke afričke regije.

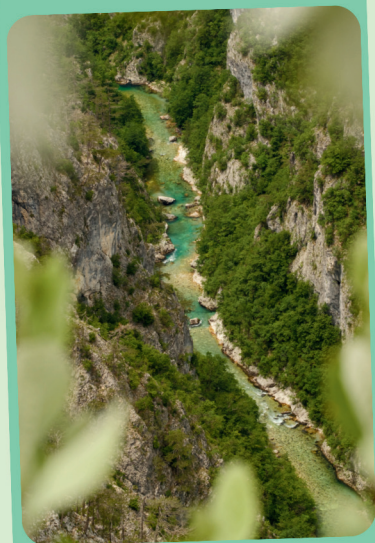
 Zaštita vrsta: Fokusirana na ugrožene i neugrožene vrste.

 Očuvanje staništa: Očuvanje širokog spektra prirodnih habitata, od šuma do močvara.

 Angažovanje zajednice: Ohrabruje lokalne i internacionalne zajednice da aktivno učestvuju u procesima očuvanja.

U okviru Emerald mreže, upravljanje kao kulturnim tako i prirodnim područjima fokusirano je na održive prakse koje harmonizuju zaštitu prirode i ljudske aktivnosti. Na primjer, u Crnoj Gori to znači zaštitu područja bogatih biodiverzitetom poput Biogradske gore, jedne od posljednjih velikih prašuma u Evropi, kao i Skadarskog jezera koje je dom brojnim vrstama ptica. Mreža, takođe, prepoznaje značaj kulturnih pejzaža kao što su tradicionalni pašnjaci - katuni, maslinjaci i istorijska mjesta, pa ima za cilj da ih integriše u širu strategiju očuvanja. **Ovim oblastima se upravlja održavanjem njihove ekološke funkcije istovremeno čuvajući kulturno naslijeđe.** Na primjer, podstiče se korištenje tradicionalnih poljoprivrednih tehnika za održavanje integriteta autohtonih travnjaka u katunima, ili očuvanje maslinjaka. Osim toga, održivi turizam usmjeren je na istorijske lokalitete kako bi bili podstaknuti kako ekonomska dobit tako i ekološko upravljanje. Kroz ovaj integrisani pristup, Emerald mreža u Crnoj Gori služi kao model za balansiranje biološke raznovrsnosti i kulturnog bogatstva na način koji doprinosi očuvanju životne sredine i blagostanja lokalnih zajednica koje žive u ovim područjima.

Kanjon Komarnice
©Brais Palmás

Nacionalni park Skadarsko jezero ©Voyagista

Buljarica ©Aleksandar Simović

Kanjon Komarnice, Skadarsko jezero i Buljarica samo su neki od predjela u Crnoj Gori koji predstavljaju formalne kandidate za Emerald područja, a ipak trpe velike pritiske od strane planiranih projekata čije bi ostvarenje potpuno izbrisalo biodiverzitetske, ambijentalne i druge prirodne vrijednosti. U kanjonu Komarnice planirana je izgradnja velike hidroelektrane, u Buljarici elitnog naselja, dok je u Skadarskom jezeru takođe planirana izgradnja kompleksa za elitni turizam - Porto Skadar Lake. Projekat na Skadarskom jezeru zaustavljen je zahvaljujući Bernskoj konvenciji koja je, nakon žalbe uložene od strane civilnog sektora, otvorila slučaj u vezi sa ovim kandidatom za Emerald područjem. Uložena je i žalba u vezi sa Kanjonom Komarnice.

Pastirka ©Jelena Popović

**Botanička posjeta nacionalnom parku
Biogradska gora** ©Jelena Popović

Mlada jela ©Jelena Popović

Kako možete doprinijeti?

Edukujte sebe i druge: Što je sveobuhvatnije naše znanje to je i naš doprinos zaštiti naše prirode djelotvorniji.

Volontirajte: Pridružite se lokalnim inicijativama za očuvanje ili uspostavljanje Emerald mreže.

Zastupajte: Razgovarajte sa lokalnim i nacionalnim predstavnicima o važnosti očuvanja biodiverziteta.

Donirajte: Finansijski doprinos može pospiješiti dalja istraživanja i projekte očuvanja.

Noćno katunsko nebo ©Dejan Lazarević

✿ Pridružite nam se i dajte svoj doprinos očuvanju prirodne baštine Crne Gore i Evrope. Svaka akcija je važna! ✿

©J.Joksimović

www.drustvoekologa.me